

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR-4101-04-02/2013

P/13/123

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

ul. Łobzowska 67, 30-038 Kraków

T +48 12 342 34 00, F +48 12 342 34 44

likr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/123 – Funkcjonowanie parków narodowych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontrolerzy	1. Jerzy Baranek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 83853 z dnia 05.04.2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2) 2. Krzysztof Kempa, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 838854 z dnia 05.04.2013 r. (dowód: akta kontroli str. 3-4)
Jednostka kontrolowana	Pieniński Park Narodowy, ul. Jagiellońska 107b, 34-450 Krościenko nad Dunajcem, zwany dalej „PPN” lub „Parkiem”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Michał Sokołowski, Dyrektor (dowód: akta kontroli str. 5-6)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ funkcjonowanie Pienińskiego Parku Narodowego, mimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższa ocena ogólna wynika z ocen częściowych poszczególnych obszarów działalności objętych kontrolą. Formułując tę ocenę NIK uwzględniła w szczególności:

- prawidłową organizację działalności i zarządzania PPN (w tym jego organizację wewnętrzną),
- odpowiednie kwalifikacje osób zatrudnionych na poszczególnych stanowiskach i przypisanie im zadań w aktualnych zakresach obowiązków,
- prawidłowe planowanie i prowadzenie działań ochronnych,
- prawidłowe gospodarowanie środkami finansowymi wydatkowanymi na opracowanie projektu planu ochrony.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na niespełnianiu wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie wzorów tablic² przez tablice urzędowe z nazwą PPN oraz tablice informujące o zakazach, umieszczone na granicach Parku w 5 punktach (na 8 skontrolowanych).

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2004 r. w sprawie wzorów tablic (Dz. U. Nr 268, poz. 2665).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Ocena organizacji działalności i zarządzania w parkach narodowych

1.1. Organizacja wewnętrzna parku

Opis stanu faktycznego

W badanym okresie organizacja wewnętrzna PPN odpowiadała organizacji podanej w obowiązującym wówczas statucie. Aktualnie obowiązujący statut Minister Środowiska nadał Parkowi rozporządzeniem z 18 lutego 2013 r. (weszło w życie od 8 marca 2013 r.).
(dowód: akta kontroli str. 7-10, 329)

Uwagi dotyczące badanej działalności

W PPN obowiązuje regulamin organizacyjny wprowadzony zarządzeniem dyrektora Parku z 21 stycznia 2011 r., który nie uwzględnia zapisów wynikających z nowych uregulowań prawnych. Według wyjaśnień Dyrektora opracowanie nowego regulaminu wymaga więcej czasu niż 2 miesiące. Wynika to m.in. z potrzeby przeglądu i weryfikacji dotychczasowych zakresów czynności pracowników oraz analizy w aspekcie zachowania zgodności regulaminu z przepisami wewnętrznymi i zewnętrznymi, które dotyczą różnych zakresów działania komórek organizacyjnych. Prace nad nowym regulaminem są w toku.
(dowód: akta kontroli str. 7-10, 329)

1.2. Zatrudnienie

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą, tj. latach 2010 – 2012 w PPN na stanowiskach wyszczególnionych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 28 kwietnia 2005 r. zatrudnionych było 23 pracowników, z których 21 posiadało kwalifikacje wymagane na zajmowanych przez nich stanowiskach. W przypadku 1 osoby (na stanowisku strażnika) zastosowanie miał § 3 ww. rozporządzenia, tj. był on zatrudniony na tym stanowisku w dniu wejścia w życie rozporządzenia. Obowiązki zastępcy dyrektora Parku pełniła osoba (specjalistka ds. ochrony systemów nieleśnych), która nie miała wymaganego stażu pracy na kierowniczym stanowisku lecz uzyskała go 1 kwietnia 2013 r. Zatrudnienie na innych stanowiskach w badanym okresie zwiększyło się z 6 osób w 2010 r. (z 5,5 etatu) do 24 osób w 2012 r. (do 22,2 etatów) i było spowodowane przejęciem pracowników i zadań po zlikwidowanym gospodarstwie pomocniczym.
(dowód: akta kontroli str. 14-18)

Badanie akt osobowych 10 spośród 23 pracowników PPN wykazało, że posiadali oni stosowne zakresy czynności. Powołanie dyrektora Parku (z dniem 1 maja 2010 r.) nastąpiło na podstawie zarządzenia Ministra Środowiska z 25 stycznia 2010 r. w sprawie ustalenia komisji konkursowej dla przeprowadzenia konkursu na stanowisko dyrektora PPN.
(dowód: akta kontroli str. 6 i 19)

1.3. Umundurowanie

Opis stanu faktycznego

Pracownicy PPN zatrudnieni w Służbie Parku Narodowego posiadali bezpłatne umundurowanie, a rodzaje umundurowania oraz okresy użytkowania były zgodne z rozporządzeniem Ministra Środowiska z 28 kwietnia 2005 r.³
(dowód: akta kontroli str. 288-295)

1.4. Obszar parku

Opis stanu faktycznego

W rozporządzeniu Rady Ministrów⁴ z 14 maja 1996 r. powierzchnię Parku określono na 2 346,16 ha. Podczas opracowywania projektu planu ochrony PPN ustalono, że jego rzeczywista powierzchnia wynosi 2 371,75 ha, którą uwzględniono w przedmiotowym

³ Rozporządzeniem Ministra Środowiska z 28 kwietnia 2005 r. w sprawie wzoru legitymacji służbowej i wzorów umundurowania pracowników Służb Parków Narodowych oraz oznak służbowych dla poszczególnych stanowisk (Dz. U. Nr 89 poz. 754)

⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Pienińskiego Parku Narodowego z 14 maja 1996 r. (Dz. U. Nr 64 poz. 307)

projekcie (projekt rozporządzenia w sprawie zmiany powierzchni Parku przesłano Ministrowi Środowiska 30.03.2011 r.).

(dowód: akta kontroli str. 25-26 i 55-56)

1.5. Struktura własności gruntów

Opis stanu
faktycznego

Według stanu na 31 grudnia 2012 r. grunty Skarbu Państwa stanowiły 59,0% powierzchni PPN, grunty prywatne 30,2%, gminne 10,3 %, inne(współwłasność Parku i osób prywatnych) 0,3% oraz Parku 0,2%. W latach 2010 – 2012 PPN wykupił od innych jednostek 19,37ha gruntów (odpowiednio – 6,82ha, 7,39ha i 5,16ha), a od Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie przejął 0,86 ha (w tym w 2010 r. 0,49 ha i w 2012 r. 0,35ha). PPN nie dokonywał zamiany gruntów.

(dowód: akta kontroli str. 26)

1.6. System inspekcji

Opis stanu
faktycznego

Park nie posiada jednego aktu wewnętrznego, w którym byłby ustalony system inspekcji terenu, przestrzegania zakazów i wykonywania zabiegów ochronnych, a także częstotliwości i zakresu takich inspekcji oraz sposobu ich dokumentowania. Zadania te określono w:

- regulaminie organizacyjnym (odpowiednim komórkom przypisano stosowne zadania, np. sekcji planowania przypisano m.in. planowanie, kontrolę i dokumentowanie wszelkich zabiegów służących ochronie zasobów przyrodniczych i kulturowych),
- zakresach czynności pracowników (np. leśniczym, podleśniczym i strażnikom przypisano m.in. prowadzenie ciągłej obserwacji stanu ekosystemów leśnych, nieleśnych i wodnych oraz nadzorowanie przebiegu prac na terenie powierzonego obchodu),
- planach pracy Straży Parku (określały m.in. prowadzenie patroli pieszych i samochodowych pod kątem nielegalnego wyrębu drzew, kłusownictwa i nielegalnego ruchu pojazdów oraz kontrole szlaków turystycznych),
- instrukcjach pracy leśniczych, podleśniczych i strażników.

Kontrole wykonania zadań odnotowywano m.in. w książkach służbowych i notatkach. Obowiązujący w PPN system kontroli zarządczej zapewnia prawidłowe funkcjonowanie Parku.

(dowód: akta kontroli str. 11-12, 21,35, 50-51, 297)

1.7. Ocena stanu przyrody na terenie parku

Opis stanu
faktycznego

PPN, do ocen bioróżnorodności wykorzystuje wskaźniki opisane w literaturze światowej („Global Biodiversity” – 1992 r.), tj. liczbę gatunków, ich zagęszczenie i przynależność do grup endemicznych i reliktowych. Wskaźniki te przyjęto w projekcie planu ochrony PPN z grudnia 2010 r. Po uwzględnieniu powierzchni PPN określono wskaźniki zagęszczenia gatunków na 1ha i na powierzchnię próbną 50m² (w formularzach zdjęć fitosocjologicznych, operatach ochrony zwierząt, ich siedlisk i stanowisk, w operatach ochrony flory i grzybów). W Pieninach występują 2 endemity, tj. gatunki nigdzie indziej na świecie nie spotykane (mniszek pieniński i pszoniak pieniński), odmiany endemiczne (chaber barwny i odmiany wapienne rozchodnika ostrego i bylicy piołun), oraz rośliny – relikty (jałowiec sawina i chryzantema Zawadzkiego). Populację gatunków specjalnego zainteresowania (m.in. niepylak Apollo i rośliny endemiczne) ustalono poprzez inwentaryzację i monitoring. Stan zbiorowisk poddanych zabiegom określano poprzez coroczne wykonywanie zdjęć fitosocjologicznych (do oceny zmian na powierzchni próbnej). Projekt Planu ochrony PPN zawiera wskaźniki stanu zachowania gatunków i 14 siedlisk w obszarach Natura 2000. Oceny stanu przyrody na terenie PPN z zastosowaniem przyjętych wskaźników Park dokonuje po zakończeniu roku sporządzając sprawozdania z działalności.

(dowód: akta kontroli str. 52-53, 298-299)

1.8. Współpraca z jednostkami samorządów terytorialnych, innymi organami ochrony przyrody, oraz organizacjami pozarządowymi

Opis stanu faktycznego

W latach 2010 – 2012, PPN współpracował:

- z Pienińskim Parkiem Narodowym na Słowacji (PIENAP) – w oparciu o coroczny plan współpracy (m.in. dokonywano wymiany doświadczeń między ekspertami i pracownikami obu parków, wyników inwentaryzacji niepylaka Apollo, monitoring i ochrona ptaków drapieżnych, likwidacja stanowisk roślin inwazyjnych),
- ze Strażą graniczną – na podstawie umów z 4 listopada 2009 r. i z 10 marca 2011 r. (m.in. zwalczanie wykroczeń i przestępstw związanych z ochroną przyrody),
- z Komendą Powiatową Policji w Nowym Targu – na podstawie ustalonych w styczniu każdego roku planów współpracy (m.in. wymiana informacji o stanie zagrożeń na obszarze PPN, oraz zdarzeniach drogowych z udziałem zwierząt),
- ze Starostą Nowotarskim – porozumienia w 2010 r. i w 2012 r. (w sprawie nadzoru nad lasami niepaństwowymi).

Przedstawiciele gmin położonych na terenie PPN i jego otuliny są członkami Rady Naukowej Parku i uczestniczą w jej posiedzeniach.

Współpraca z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Krakowie (RDOŚ) i organizacjami pozarządowymi (Stowarzyszenie na Rzecz Wszystkich Istot i Liga Ochrony Przyrody) dotyczyła opiniowania w 2011 i w 2012 r. budowy centrum handlowego w Szczawnicy (w obszarze migracji zwierząt) i zagospodarowania działki w Krośnicy w obrębie korytarza ekologicznego – opinie negatywne. Ponadto zastępca dyrektora RDOŚ jest członkiem Rady Naukowej Parku

(dowód: akta kontroli str. 54-55, 300-316)

1.9. Kary i sankcje

Opis stanu faktycznego

W badanym okresie wymierzono łącznie 129 grzywien nałożonych mandatami karnymi, z czego 27 w 2010 r., 36 w 2011 r. i 66 w 2012 r., na łączną kwotę 9,6 tys. zł. Głównym powodem nałożenia kar było poruszanie się poza szlakami (ukarano 55 osób na łączną kwotę 3,9 tys. zł) oraz wprowadzanie psów do Parku (ukarano 44 osoby na kwotę 2,6 tys. zł). Park nie posiada informacji o ich uiszczeniu – windykacją niezapłaconych grzywien zajmuje się Wojewoda Małopolski.

W latach 2010-2012 dyrektor Parku w 13 przypadkach zawiadomił organy ścigania o naruszeniu przepisów dotyczących ochrony przyrody (tj. m.in. o kłusownictwie, przelocie motolotnią i skokach na spadochronie), z czego ukarano 2 osoby za przelot motolotnią grzywną w wysokości 3,5 tys. zł oraz obciążono kosztami postępowania. W pozostałych przypadkach sprawy umorzono. W 2012 r. dyrektor Parku nie prowadził postępowania w sprawach o wykroczenia z zakresu ochrony przyrody oraz nie brał udziału w postępowaniach przed sądem powszechnym.

(dowód: akta kontroli str. 23-24, 57-59)

1.10. Organizacja turystyki

Opis stanu faktycznego

Na mapie przeglądowej infrastruktury technicznej, turystycznej i edukacyjnej w PPN oznaczono 40 miejsc z ławkami do odpoczynku i 3 zadaszone drewniane szalasy. W miejscach tych nie ma zaplecza sanitarnego – jest w pawilonach edukacyjnych przy wejściu do Parku oraz przy wejściu do uroczyska „Zamek Czorsztyn. W Parku, z uwagi na dobro zwierząt, przyjęto rozwiązanie, że na szlakach (w tym w miejscach przeznaczonych do odpoczynku) nie będzie koszy na śmieci. O ich braku oraz prośbie znoszeniu resztek pokarmu, opakowań i śmieci do pojemników przy pawilonach wejściowych do Parku informowano na stronie internetowej PPN i na mapach dla turystów. Odpowiedzialnymi za czystość na szlakach byli leśnicy, pracownicy straży Parku oraz pracownicy sekcji zwiedzania. Za sprząatanie galerii widokowych i ich sąsiedztwa na szczytach Trzech Koron oraz Sokolicy odpowiedzialne były firmy obsługujące na nich ruch turystyczny, wyłonione w przetargu nieograniczonym.

(dowód: akta kontroli, str. 39-45, 321-322, 327)

Kierownik działu udostępniania Parku do zwiedzania wyjaśnił, że przy wzmożonym ruchu turystycznym kosze na śmieci wypełniałyby się szybko i kolejne odpady wyrzucano by poza kosze, zaś opakowania i resztki pokarmu, byłyby obiektem zainteresowania zwierząt. Usuwanie odpadów wymagałoby zatrudnienia kilku ekip sprząających, a opróżnianie koszy mogłoby odbywać się po opuszczeniu szlaków przez zwiedzających aby nie utrudniać im przemieszczania się po szlakach.

(dowód: akta kontroli str. 323)

Udostępnianiem Parku oraz organizacją zwiedzania zajmują się osoby zatrudnione w Parku. Natomiast obsługą ruchu turystycznego na szczytach Trzech Koron i Sokolicy oraz 4 pawilonów wystawowych zajmują się firmy zewnętrzne wyłonione w przetargu nieograniczonym.

(dowód: akta kontroli str. 321-322, 326-327)

W okresie objętym kontrolą długość szlaków wynosiła 35,2 km, z tego 1 szlak wodny o długości 8 km (w przełomie Dunajca) oraz 8 szlaków dla ruchu pieszego o długości 27,2 km. Gęstość szlaków turystycznych z powodu powiększenia się Parku zmniejszyła się z 14 997 m/ha w 2010 r. do 14 836 m/ha w 2012 r. Liczba turystów odwiedzających Park w ciągu roku wzrosła z 603,1 tys. osób w 2010 r. do 710,1 tys. w 2011 r. i do 770,7 tys. w 2012 r. W tych samych okresach liczba turystów przypadająca na 1ha Parku wzrosła z 257 do 299 i 325 osób, a liczba turystów na 1 km długości szlaków z 25,4 tys. osób do 30,7 tys. i do 36,3 tys. osób. Podczas oględzin 5 szlaków stwierdzono ich dobry stan oraz oznakowanie .

(dowód: akta kontroli str. 27, 41, 48)

W projekcie planu ochrony PPN, do oceny wielkości ruchu turystycznego przyjęto obliczenia jednorazowej dziennej chłonności Parku wykonane w 1977 r. w „Planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego Pienińskiego Parku Narodowego”. Łączną dzienną chłonność Parku ustalono wówczas na 1035 osób. W operacie sporządzonym w 2001 r. na potrzeby planu ochrony PPN stwierdzono, że wyliczona w latach 70-tych dzienna chłonność mimo, iż jest przekraczana nie stanowi bezpośredniego zagrożenia dla szaty roślinnej w otoczeniu szlaku prowadzącego na galerię widokową Trzech Koron, a w konkluzji podano, że kierownictwo Parku nie powinno wprowadzać limitowania zwiedzania i radykalnie zwiększać opłat za wstęp i korzystanie z urządzeń, ale powinno m.in. dążyć do zrealizowania takich celów jak kontynuacja działań edukacyjnych zmierzających do podniesienia kultury zwiedzania i zwiększenia akceptacji dla istnienia Parku oraz zapewnienie kompetentnej obsługi.

Obiekty handlowo-usługowe zlokalizowane są poza głównym kompleksem PPN i wg wyjaśnienia dyrektora Parku nie mają wpływu na przyrodę Parku.

(dowód: akta kontroli str. 54, 324)

W latach 2010 – 2012 dochody uzyskiwane z udostępniania obiektów PPN do działalności komercyjnej związanej z obsługą ruchu turystycznego zwiększyły się z 213 tys. zł w 2010 r. do 287,1 tys. zł w 2012 r. i przewyższały nakłady ponoszone na usuwanie szkód związanych z udostępnianiem Parku do zwiedzania, które wzrosły z 88,9 tys. zł w 2010 r., do 131,7 tys. zł w 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 328)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W PPN nie ustalono i nie wprowadzono systemu szacowania wpływu turystyki na stan przyrody i bioróżnorodności. W zbiorach Parku są 2 prace magisterskie, w których oceniano wpływ turystyki na przyrodę Parku i na erozję gleb wzdłuż szlaków turystycznych w 2008 r. i 2009 r.

(dowód: akta kontroli str. 53,322)

1.11. Rada Naukowa Parku

Opis stanu
faktycznego

Minister Środowiska zarządzeniem nr 88 z 8 grudnia 2009 r. powołał Radę Naukową PPN, która w latach 2010 – 2012 odbyła 6 spotkań i podjęła opinie dotyczące m.in. rocznych zadań ochronnych PPN, projektu planu ochrony PPN, wniosku o wpisanie Przełomu Dunajca na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO

w ramach słowacko-polskiego projektu „Doliny obszaru mezozoiku w Karpatach Zachodnich” (uchwała z 15 grudnia 2011 r.) oraz planów badań naukowych w PPN. Oprócz ww. opinii wyrażonych w formie uchwał, Rada pozytywnie zaopiniowała działania zgłoszone na posiedzeniach przez Dyrektora PPN, w tym priorytety wykupu gruntów w ramach projektu Planu ochrony PPN, plany badań naukowych w PPN oraz podjęcie badań archeologicznych na zamku w Czorsztynie. Negatywnie zaopiniowała projekt planu zagospodarowania przestrzennego Szczawnica-Szafranówka w części dotyczącej budowy kolejki krzesełkowej.

(dowód: akta kontroli str. 22)

1.12. Funkcjonowanie kontroli zarządczej

Opis stanu
faktycznego

Zarządzeniem nr 5/2010 z 20 lipca 2010 r. dyrektor Parku wprowadził procedury kontroli zarządczej. Stwierdzono w nim m.in., że:

- cele i zadania Parku (w tym w zakresie ochrony przyrody i bioróżnorodności) określone są w Regulaminie organizacyjnym PPN, w planie ochrony lub zadaniach ochronnych,
- identyfikacja i analiza ryzyka w odniesieniu do misji, celów i zadań Parku jest corocznie określana w analizie działalności Parku, a reakcją na ryzyko jest właściwe przygotowanie planów rzeczowo-finansowych.

Identyfikację oraz ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, sposoby eliminacji lub ograniczenia tych zagrożeń i ich skutków zawarto w zadaniach ochronnych na 2010, 2011 i 2012 r.

Głównym celem do realizacji jaki wyznaczono na 2012 r. było (i jest) m.in. zachowanie bioróżnorodności biologicznej, zasobów tworów i składników przyrody nieożywionej, walorów krajobrazowych, przywrócenie właściwego stanu i składników przyrody oraz odtworzenie zniekształconych siedlisk przyrodniczych. Wśród celów szczegółowych jako pierwszy określono utrzymywanie i przywracanie swoistego krajobrazu Pienin. Cele te miały być osiągane m.in. poprzez zabiegi hodowlano-ochronne w ekosystemach leśnych, koszenie mechaniczne i ręczne, usuwanie biomasy z ekosystemów nieleśnych, (m.in. w celu niedopuszczenia do przenawożenia, zapewnienia odtwarzania się ekosystemów, ochrony gatunków) warunków, właściwej usuwanie krzewów odrośli drzew, prowadzenie monitoringu m.in. wpływu zabiegów na stan zbiorowisk roślinnych. Kontrola stwierdziła, że Park wykonywał te zabiegi oraz prowadził monitoring m.in. wpływu tych zabiegów na stan zbiorowisk roślinnych.

(dowód: akta kontroli str. 31-35, 60, 239-271, 318-319, 330, 341-343)

W oświadczeniach o stanie kontroli zarządczej za 2010, 2011 i 2012 r. dyrektor PPN nie sformułował żadnych zastrzeżeń do jej funkcjonowania. Stwierdził, że „w wystarczającym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza”. Ocenę oparto na informacjach dostępnych w czasie sporządzania oświadczeń, m.in. takich jak monitoring realizacji celów i zadań oraz samoocena kontroli zarządczej i procesu zarządzania ryzykiem.

W okresie objętym kontrolą organy zewnętrzne nie prowadziły w PPN kontroli dotyczących zagadnień ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 35)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Park w przyjętych uregulowaniach, dotyczących kontroli zarządczej nie określił w sposób precyzyjny mierników realizacji celów oraz ryzyk realizacji zadań, które w ocenie NIK pozwoliłyby na większą skuteczność jej funkcjonowania.

1.13. Udostępnianie informacji o parku na stronie internetowej

Opis stanu
faktycznego

Na stronie internetowej Parku zamieszczono aktualne Informacje o działalności Parku, w tym dotyczące struktury organizacyjnej oraz statutu z lutego 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 29-30)

W działalności kontrolowanej jednostki w obszarze organizacji i zarządzania nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie⁵ działalność kontrolowanej jednostki w obszarze organizacji i zarządzania.

2. Ocena działań podejmowanych w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody, odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów oraz edukacji przyrodniczej.

2.1. Wartości przyrodnicze PPN, cele ochrony

Opis stanu faktycznego

„Park Narodowy w Pieninach został utworzony rozporządzeniem Ministra Rolnictwa z 23 maja 1932 r., a rozporządzeniem z 30 października 1954 r. Rada Ministrów utworzyła Pieniński Park Narodowy. W przedmiotowych rozporządzeniach nie określono wartości przyrodniczych, które były powodem stanowiącego parku.

Z. Witkowski w artykule „*Dlaczego chronimy Pieniny*”. Rozważania z okazji 70-lecia utworzenia pierwszego w Europie i drugiego w świecie międzynarodowego parku narodowego podał m.in., że Pieniny to niewielka i najpiękniejsza część pienińskiego pasa skałkowego o szerokości 3 – 5 km i długości 600 km, złożonego z utworów wapiennych mezozoiku, zawierających wiele skamielin oraz posiadającą unikatową w Karpatach zróżnicowaną florę i faunę.

Z opracowań dotyczących wpływu wybudowanych w latach 1988 – 1997 zbiorników wodnych Czorsztyn Niedzica oraz Sromowce Wyżne wynika, że w krajobrazie, florze i faunie Pienin nastąpiły zmiany. Do największych zmian należy m.in. zniszczenie wielu stanowisk cennych i rzadkich gatunków roślin naczyniowych, mszaków, wymiana składu gatunkowego i zmiana liczebności niektórych taksonów. Progresję bogactwa gatunkowego wykazują ptaki, ryjkowce oraz trzmiele, a regresję motyle dzienne i sówki, mięczaki oraz ssaki⁶.

(dowód: akta kontroli str. 61-68)

W PPN inwentaryzację przeprowadzono w latach 1998 – 1999 i obejmowała zbiorowiska leśne i nieleśne, rośliny, grzyby oraz zwierzęta, a jej aktualizacji (w związku opracowaniem projektu planu ochrony PPN) dokonano w 2010 r. Ponadto w 2009 r. sporządzono charakterystykę i przemiany drzewostanów w Parku, która stanowiła materiał bazowy do sporządzenia operatu ochrony ekosystemów.

(dowód: akta kontroli str. 69-70)

Na obszarze PPN wg stanu na 30 września 2010 r. zidentyfikowano występowanie 2 848 gatunków roślin i grzybów, w tym 255 gatunków prawnie chronionych oraz 7 369 gatunków zwierząt, w tym 305 gatunków prawnie chronionych. Wśród roślin i grzybów zagrożonych wyginięciem są 563 gatunki (np. smagliczka skalna, szczwalgierz tatarski, przetacznik kłosowy, chaber barwny w odmianie pienińskiej, kruszczyk drobnolistny, jałowiec sawina, muchomor królewski), natomiast wśród zwierząt zagrożonych lub ginących jest 145 gatunków (np. orzeł przedni, dzięcioł białogrzybi, puchacz, gniewosz plamisty).

⁵ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen cząstkowych dotyczących działalności w badanym obszarze: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

⁶ Andrzej Jaguś, Mariusz Rzętała - a artykuł „Zbiornik Czorszyński i Sromowiecki – położenie, charakterystyka, nazwy”, Iwona Wróbel, Kazimierz Zarzycki – artykuł „Oddziaływanie zespołu zbiorników wodnych Czorsztyn – Niedzica, Sromowce Wyżne na florę i roślinność Pienin”, Grzegorz Cierlik, Bogusław Kozik – artykuł „Zmiany ornitofauny w rejonie zbiorników zaporowych w Pieninach” (Monografie Pienińskie – t. 2, Pieniński Park Narodowy Krościenko nad Dunajcem rok 2010)

Na obszarze PPN:

- jest 58 gatunków endemicznych, z tego 2 roślinne (pszonak pieniński *Erysimum pieninicum*, mniszek pieniński *Taraxacum pieninicum*) oraz 56 zwierzęcych (np. traszka karpacka, sichrawa karpacka, poczwarówka Bielzi),
- są pojedyncze stanowiska 202 gatunków bezkręgowców (np. *Ameroseius furcatus*, *Ameroseius plumea*, *Toxochernes sismilis*, *Aetha episcopalis*),
- są 4 unikalne siedliska przyrodnicze; naskalna murawa górską (*Dendranthem-Seslerietum variae*), reliktowe lasy górskie (*Erico-Pinion*), buczyna storczykowa (*Carici albae-Fagetum cephalantheretosum*), zarośla z berberyse (Bugleuro falcati *Berberdetum*).

(dowód: akta kontroli str. 61-64)

W PPN dla scharakteryzowania bioróżnorodności i kondycji ekosystemu stosuje się następujące wskaźniki: liczba gatunków występujących na terenie Parku oraz liczba gatunków przypadających na 1 ha. Dla scharakteryzowania stanu siedlisk przyrodniczych i Natura 2000 stosowane są wskaźniki i parametry określone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Podstawowymi parametrami dla oceny siedliska jest jego powierzchnia, struktura oraz perspektywy zachowania, a dla oceny stanu gatunków oceniany jest stan populacji, stan siedliska oraz perspektywy zachowania.

(dowód: akta kontroli str. 52-53, 175)

2.2. Cel ochrony

Opis stanu
faktycznego

Szczegółowe cele ochrony przyrody PPN określono w projekcie planu ochrony dla Parku, przesłanym Ministrowi Środowiska w dniu 16 grudnia 2010 r. (pismo GR-033-21/2010). Podano w nim m.in., że celem ochrony jest zachowanie unikatowego w skali Polski i Europy krajobrazu górskiego z jego naturalną różnorodnością biologiczną, pozostającą w związku z naturalnymi procesami przyrodniczymi i strukturami geologicznymi, geomorfologicznymi, hydrologicznymi i glebowymi, z mechanizmami funkcjonowania ekosystemów oraz historią przemian flory i fauny. Jako cele szczegółowe podano m.in. ochronę;

- przyrody nieożywionej (m.in. zachowanie utworów geologicznych oraz eliminacja lub ograniczenie źródeł zagrożeń),
- lądowych ekosystemów nieleśnych (m.in. zachowanie trwałości i zapewnienie możliwości rozwoju naturalnych i półnaturalnych zespołów roślinnych),
- gatunków roślin grzybów, zwierząt i ich siedlisk (m.in. zachowanie lub przywrócenie zróżnicowania genetycznego, gatunkowego i siedliskowego), zachowanie taksonów (gatunków, odmian unikatowych w skali kraju).

(dowód: akta kontroli str. 71-75)

2.3. Presja

Opis stanu
faktycznego

Zagrożenia dla stanu przyrody i bioróżnorodności oraz mechanizmy i drogi zagrażające przyrodzie na terenie PPN.

Z planu zadań ochronnych na 2010 r., 2011 r., 2012 r. oraz projektu planu ochrony PPN wynika, że istotnymi zagrożeniami dla Parku są m.in.:

- zaniechanie użytkowania gruntów, skutkujące zanikiem cennych zbiorowisk oraz zanikiem gatunków związanych z tymi zbiorowiskami oraz gatunków związanych z mozaiką krajobrazu, zubożeniem walorów widokowych,
- utrudnienia w zarządzaniu obszarami leśnymi i nieleśnymi oraz infrastrukturą turystyczną, ze względu na duży (sięgający 43,5%) udziału obcej własności w granicach Parku oraz presja na zabudowę powierzchni terenów rolniczych,
- zanikanie populacji rzadkich, zagrożonych i chronionych gatunków roślin, grzybów, zwierząt oraz pojawianie się drzew i krzewów na cennych przyrodniczych ekosystemach przyrodniczych,
- erozja gleb i skał oraz niekontrolowana penetracja ludzka całego obszaru Parku.

(dowód: akta kontroli str. 91-94)

Działalność gospodarcza na terenie Parku oraz ograniczenia w użytkowaniu gruntów

Na terenie Parku może być prowadzona działalność gospodarcza:

- handlowa i usługowa (sprzedaż pamiątek, wydawnictw, minerałów) – w pawilonach edukacyjnych stanowiących własność PPN, (Sromowcach Niżnych, Sromowcach Kątach, Hałuszowej, Krościenku, Szczawnicy), ruinach Zamku Czorsztyn, zagrodzie pasterskiej na Majerzu, przystani flisackiej w Sromowcach – Kątach oraz pawilonie wejściowym budynku Dyrekcji Parku, obsługa parkingów i sanitariatów,
- spływ rzeką Dunajec na tratwach oraz pontonach.

Podstawą jej prowadzenia są umowy z PPN oraz zezwolenia wydawane (na wniosek stron) przez dyrektora Parku.

(dowód: akta kontroli str. 95, 128-136)

W projekcie planu ochrony PPN określono ograniczenia w użytkowaniu gruntów. Działalność rolnicza dopuszczalna jest na gruntach:

- rolnych objętych ochroną krajobrazową w formie ekstensywnej gospodarki rolnej oraz w formie tradycyjnego pasterstwa,
- objętych ochroną czynną, z zachowaniem zaleceń zawartych w planie odnośnie wykonywania zabiegów w formie utrzymania łąk ekstensywnych w dobrej kulturze rolnej oraz tradycyjnego pasterstwa.

Pozyskiwanie drewna przez właścicieli lasów nadzorowanych przez PPN odbywa się na podstawie pozwoleń wydawanych przez dyrektora Parku. W latach 2010 – 2012 wydano 473 świadectwa zezwalające na pozyskanie 3.402,7 m³ drewna.

(dowód: akta kontroli str. 85, 222-224)

Odstępstwa od zakazów obowiązujących na terenie Parku

W okresie objętym kontrolą Minister Środowiska wydał 19 zezwoleń na odstępstwa od zakazów obowiązujących na terenie PPN i wszystkie dotyczyły prowadzenia badań naukowych. We wszystkich 19 przypadkach dyrektor Parku wydał opinie pozytywne. Na podstawie art.15 ust. 1 pkt 24 ustawy o ochronie przyrody dyrektor Parku udzielił 24 zezwoleń m.in. na wjazd do PPN, przeprowadzenie ćwiczeń terenowych, pracę radiostacji oraz filmowanie.

(dowód: akta kontroli str. 137-139)

Zakres presji obcych gatunków.

Na terenie PPN nie przeprowadzano badań oraz analiz dotyczących presji obcych gatunków. Informacje na ten temat uzyskiwano na drodze obserwacji prowadzonych przez pracowników parku (notatka służbowa z 21 grudnia 2011 r. oraz z 17 stycznia 2013 r.), wśród których są botanicy oraz zoolog.

Wśród obcych gatunków roślin jest barszcz Sosnowskiego, rdestowiec ostrokończysty, ostrożeńiec polny a wśród zwierząt jenot.

(dowód: akta kontroli str. 98, 102, 109, 158)

Respektowanie wymogów ochrony parków na terenach sąsiednich oraz działania podejmowane w celu ich respektowania.

Rada Ministrów rozporządzeniem z 14 maja 1996 r. utworzyła wokół PPN strefę ochronną (otulinę) o powierzchni 2.682 ha, nie wprowadzając ograniczeń dotyczących gospodarczego wykorzystania tego obszaru. Również w projekcie planu ochrony parku oraz w zadaniach ochronnych na dany rok nie wprowadzono takich ograniczeń. W latach 2010 – 2012 dyrektor Parku uzgodnił 1 projekt studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, 7 projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydał 36 opinii i uzgodnień dotyczących inwestycji i warunków zabudowy⁷.

(dowód: akta kontroli str. 65-68, 140-143)

⁷ Zgodnie z postanowieniami art. 53 ust. 4 pkt 7 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2011 r. Nr 153, poz. 901) decyzje w sprawach o ustalenie lokalizacji celu publicznego, warunkach zabudowy na terenie parku oraz jego otuliny są wydawane (przez uprawnione organy) po uzgodnieniu z dyrektorem parku.

2.4. Planowanie ochrony

Opis stanu
faktycznego

Dyrektor Parku 16 grudnia 2010 r. przesłał Ministrowi Środowiska projekt planu ochrony PPN (pismo GR-033-21/2010). W 2011 r. prowadzone były uzgodnienia resortowe a w 2012 r. międzyresortowe. O uwagach wnoszonych do projektu Minister Środowiska informował dyrektora Parku, który ustosunkowywał się do poszczególnych uwag. Do dnia zakończenia kontroli Minister Środowiska nie ustalił przedmiotowego planu.

(dowód: akta kontroli str. 144-153)

W badanym okresie Minister Środowiska (na podstawie propozycji przesłanych przez dyrektora Parku) dla każdego roku oddzielnie określił zadania ochronne dla PPN. Odpowiednio zarządzeniami; nr 6 z dnia 6 stycznia 2010 r., nr 59 z 2 listopada 2010 r. ustanowił zadania na 2011 r. a zarządzeniem nr 62 z dnia 13 października 2011 r. ustanowił plan zadań na 2012 r. Na wniosek dyrektora Parku Minister Środowiska w 2010 r. i 2011 r. aktualizował plan zadań; zwiększył liczby dzików do redukcji (w 2010 r. do poziomu 30 sztuk i w 2011 r. do poziomu 50 sztuk) – z uwagi na duże szkody w środowisku, zezwolił na zamontowanie kamery przy gnieździe sokoła wędrownego (celem zdefiniowania zagrożenia oraz ochrony przed kłusownictwem) oraz zwiększył ilości zbioru materiału nasiennego buka w 2011 r.

(dowód: akta kontroli str. 91-93)

W planach zadań ochronnych na poszczególne lata określono m.in.:

- sposoby ograniczenia lub eliminacji istniejących zagrożeń oraz sposoby usuwania skutków niewłaściwych działań,
- metody ochrony stosowane w wydzielonych strefach,
- rodzaj zabiegów ochronnych dla poszczególnych obszarów i ekosystemów (leśnych, łąkowych, nieleśnych oraz wodnych),
- zakres monitoringu,
- lokalizację/miejsce prowadzonych działań ochronnych w celu eliminacji obcych gatunków zagrażających rodzimym gatunkom,
- limity pozyskania drewna i odłowy zwierzyny.

W zadaniach ochronnych nie określono zasad ochrony i wykorzystania gruntów nieleśnych łąkowych z uwzględnieniem struktury własności. Zasady te określono w projekcie planu ochrony Parku.

Ponadto w zadaniach ochronnych planowano działania ochronne dla poszczególnych gatunków ginących, zagrożonych wyginięciem i endemicznych oraz działania w celu eliminowania inwazji obcych gatunków zagrażających rodzimym gatunkom.

W zadaniach ochronnych na dany rok nie określono wskaźników jakie należy stosować dla oceny bioróżnorodności, kondycji zdrowotnej ekosystemu i unikalnych siedlisk dla ochrony których park ustanowiono. Plany te nie przewidywały okresowego raportowania z ich realizacji i uzyskanych efektów. Na wniosek Ministra Środowiska po zakończeniu danego kwartału przesyłano informację o powierzchni wykonanych zabiegów ochronnych.

(dowód: akta kontroli str. 85, 92 -127)

PPN w badanym okresie dla każdego roku oddzielnie sporządzał plan rzeczowo-finansowy, w którym podawano m.in. nazwę zadania, miejsce w którym będzie realizowane, ilość lub powierzchnię objętą zabiegami, rodzaj zabiegu oraz koszty wykonania danego zadania.

(dowód: akta kontroli str. 93)

W latach 2010 – 2012 dyrektor Parku nie uzgadniał projektów planów urządzania lasu na terenie PPN oraz jego otuliny. Uproszczone plany urządzania lasu na tych terenach zostały zatwierdzone przez wojewodę małopolskiego w 2005 r. i obowiązują do 31 grudnia 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 177)

Dla PPN nie opracowano programu zapobiegania introdukcji, eliminacji, powstrzymywania rozprzestrzeniania oraz kontroli liczebności gatunków obcych, w tym tych, które najbardziej zagrażają rodzimym zasobom różnorodności biologicznej.

Dyrektor w piśmie z 8 kwietnia 2013 r. podał, że pojawienie się gatunków obcych jest identyfikowane jako zagrożenie, a w ramach zadań ochronnych eliminacja tych gatunków

jest jednym ze sposobów ochrony ekosystemów Parku. Projekt planu ochrony parku tę kwestię traktuje tożsamo.

(dowód: akta kontroli, str. 177)

2.5. Prowadzenie działań na terenie Parku

Opis stanu
faktycznego

Według informacji (piktogramów) naniesionych na mapie przeglądowej infrastruktury technicznej, turystycznej i edukacyjnej Parku, na granicach PPN w 18 miejscach umieszczono urzędowe tablice informacyjne. Kontrola umieszczenia w 8 punktach tablic urzędowych oraz informujących o zakazach wykazała, że w 5 przypadkach tablice urzędowe i informacyjne nie spełniały wymagań rozporządzenia w sprawie wzorów tablic.

(dowód: akta kontroli str. 276-278)

Na terenie Parku wydzielono m.in. strefy ochrony ścisłej i czynnej (stanowią 53,8% ogólnej powierzchni PPN) oraz miejsca udostępnione w celach edukacyjnych i turystycznych. W celach naukowych – na podstawie pisemnej zgody dyrektora – udostępniony jest teren całego Parku. Lokalizację stref oraz miejsc udostępniania opisano w planie zadań ochronnych na dany rok, w projekcie planu ochrony oraz naniesiono na mapie PPN.

Działalność rolnicza dopuszczona jest na gruntach rolnych objętych ochroną krajobrazową w formie ekstensywnej gospodarki rolnej oraz w formie tradycyjnego pasterstwa, a na gruntach objętych ochroną czynną w formie utrzymania łąk ekstensywnych w dobrej kulturze rolnej oraz tradycyjnego pasterstwa.

(dowód: akta kontroli str. 71, 82-85, 113-117)

Rada Ministrów rozporządzeniem z 14 maja 1996 r. wokół Parku wprowadziła strefę ochronną (otulinę) o powierzchni 2.682 ha, nie wprowadzając ograniczeń dotyczących gospodarczego wykorzystania tego obszaru. Również w projekcie planu ochrony Parku oraz w zadaniach ochronnych na dany rok nie wprowadzono takich ograniczeń.

(dowód: akta kontroli str. 65-68, 92)

Kontrole, patrole

W okresie objętym kontrolą przeprowadzono:

- 279 kontroli przestrzegania umów i zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej, w tym w 10 przypadkach stwierdzono niewykonanie zaleceń dotyczących utrzymania porządku – dokonano zmiany umów, polegające na zatrzymaniu 10 % kwoty wynagrodzenia jako zabezpieczenia właściwego wykonania umowy,
- 1 722 patrole (średnia liczba patroli w miesiącu wyniosła w 2010 r. – 42,25, 2011 r. – 53,5 i 47,75 w 2012 r.) w 120 przypadkach stwierdzono m.in. kradzież drewna, wnykarstwo, naruszenie prawa lotniczego, poruszanie się poza szlakami, niszczenie roślin, połów ryb oraz zbieranie grzybów.

(dowód: akta kontroli str. 331-336)

Gospodarka leśna

Na terenie PPN prowadzona jest gospodarka leśna, która polega m.in. na pozyskiwaniu drewna, agromelioracji, wykaszaniu w uprawach, zabezpieczaniu upraw repelentami, wykonywaniu cięć pielęgnacyjnych i sanitarnych w drzewostanach, czyszczeniu oraz prowadzeniu (na potrzeby własne) szkółki leśnej o powierzchni 0,49 ha. Limity pozyskania drewna w poszczególnych latach określono dla lasów nadzorowanych w operacie ekosystemów leśnych stanowiącej załącznik do projektu planu ochrony Parku na lata 2012 – 2031 a dla lasów Skarbu Państwa w zadaniach rocznych. W latach 2010 – 2012 z 1 ha lasu pozyskano ogółem 6,9 m³ drewna (limit 11,4 m³), z tego w 2010 r. – 2,5 m³ (limit 4,2 m³), 2011 r. 2,5 m³ (limit 3,6 m³), 2012 r. – 1,9 m³ (limit 3,5 m³).

Park w okresie objętym kontrolą przeprowadził około 910 kontroli realizacji planów urządzania lasu oraz uproszczonych planów urządzania lasu na gruntach prywatnych, nie stwierdzając nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 154, 331-336, 344)

Gospodarka łowiecka i rybacka

W PPN nie można łowić ryb, natomiast limity pozyskania zwierzyny określa Minister Środowiska w zadaniach ochronnych na dany rok. W badanym okresie odłowiono/zredukowano ogółem 1 jelenia (limit 15 szt.) oraz 91 dzików (limit 130 szt.), z tego w; w 2010 r. 1 jelenia (limit 5 szt.), 30 dzików (limit do 30 szt.), 2011 r. 23 dziki (limit do 50 szt.) oraz w 2012 r. 38 dzików (limit 50 szt.).

(dowód: akta kontroli, str. 154-155)

Minister Środowiska rozporządzeniem z dnia 20 października 2004 r. ustanowił strefę ochronną zwierząt łownych w otulinie PPN. W badanym okresie co roku (w styczniu lub lutym) w Parku i jego otulinie była przeprowadzana inwentaryzacja zwierząt łownych.

W celu ochrony zwierząt łownych w otulinie Parku Dyrektor PPN m.in. opiniował plany łowieckie sporządzone przez koła łowieckie, chronił szlaki migracji zwierząt łączących Park i jego otulinę z sąsiednimi pasmami górskimi, walczył z kłusownictwem poprzez patrolowanie terenu Parku i jego otuliny oraz współpracował z policją.

(dowód: akta kontroli str. 169, 171)

Realizacja zabiegów ochronnych

Kontrola realizacji 9 (wybranych losowo) zaplanowanych zabiegów ochronnych wykazała, że w 2 przypadkach zabiegów nie wykonano, tj. w 2011 r. nowego odcinka szlaku do przeprawy osób przez Dunajec oraz w 2012 r. nie wyremontowano i nie zabezpieczono obiektów kulturowych i kapliczek znajdujących się na terenie Parku. Ponadto w 2010 r. na zaplanowane usunięcie (cięcia sanitarne i przygodne) 600 m³ drzew, usunięto 319,2 m³.

Kontrola realizacji 3 działań wykonanych w 2012 r. (wykonanie ogrodzenia zabezpieczającego siedliska, oraz cięcia sanitarne) wykazała, że zostały one wykonane zgodnie z planem zadań ochronnych.

(dowód: akta kontroli str. 225-226, 341-343)

Według wyjaśnień dyrektora Parku plan zadań ochronnych na dany rok jest planem maksimum. W planie realizację części zadań uzależniono od zaistniałej sytuacji, potrzeb oraz uzyskania finansowania zadania, natomiast niewykonanie zadań w zakresie pozyskania drewna spowodowane było m.in. ustabilizowaniem się stanu zdrowotnego lasu, stąd nie było konieczności pozyskania drewna do planowanej wysokości (w styczniu 2008 r. w wyniku gwałtownych wichur doszło do uszkodzeń drzewostanu, stąd spodziewano się wzmożonego zamierania i wydzielania się drzew).

(dowód: akta kontroli str. 285-286)

Na terenie PPN nie jest prowadzona uprawa lub hodowla gatunków ginących lub zagrożonych, jak również nie zwiększono liczby korzystnych mikrosiedlisk, w szczególności dla gatunków zagrożonych wyginięciem lub rzadko występujących. W celu niedopuszczenia do inwazji gatunków obcych na terenie Parku w latach 2010 – 2012 niszczone rośliny barszczu Sosnowskiego, rdestowca ostrokończystego i sachalińskiego.

(dowód: akta kontroli str. 157-158, 178)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Ustalono, że tablice urzędowe z nazwą PPN oraz tablice informujące o zakazach umieszczone na granicach Parku w 5 (na 8 skontrolowanych) punktach nie spełniały wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie wzorów tablic. Na tablicach urzędowych namalowany orzeł miał 4,5 cm a litery 4,2 cm wysokości. Zgodnie ze wzorem tablicy stanowiącej załącznik nr 1 do przedmiotowym rozporządzeniem orzeł i litery powinny mieć 8 cm wysokości. Tablice informujące o zakazach miały 60 cm szerokości i 80 cm, litery miały 1,3 cm wysokości, a odstępy pomiędzy poszczególnymi rzędami miały 1,1 cm. Zgodnie ze wzorem stanowiącym załącznik nr 4 do ww. zarządzenia szerokość tablicy powinna być 3x większa od wysokości a litery powinny mieć 3 cm wysokości, również odstępy pomiędzy poszczególnymi rzędami powinny mieć 3 cm.

(dowód: akta kontroli str. 276-278)

Według opinii dyrektora PPN przedstawionej w wyjaśnieniach tablice o wymiarach narzuconych przez rozporządzenie dają negatywny efekt wizualny – niszczą walory widokowe krajobrazu i ze względu na dużą powierzchnię narażone są na częstsze uszkodzenia wywołane przez wiatr. Zmniejszenie czcionki i wielkości liter na tablicach ustawionych na terenie Parku nie wpłynęło na ich czytelność – większość z nich została umieszczona przy drogach i szlakach wchodzących na teren Parku i osoby zapoznające się z ich treścią czytają je z bliskiej odległości. PPN w piśmie z 14 czerwca 2004 r. zgłosił Ministrowi Środowiska uwagi dotyczące wielkości tablic urzędowych i proponował zmniejszenie o połowę wielkości liter, co spowodowałoby ograniczenie wielkości tablic.
(dowód: akta kontroli str. 286)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W projekcie planu ochrony PPN oraz zadaniach ochronnych wyznaczono miejsca prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej nie określając warunków jakie należy spełnić przy działalności wytwórczej i handlowej.

(dowód: akta kontroli str. 71-127)

2.6. Monitoring

Opis stanu
faktycznego

W 2006 r. opracowano koncepcję monitoringu w PPN. Zgodnie z założeniami jego celem miała być m.in. ocena istniejącego stanu ekosystemów, gatunków, przyrody nieożywionej, walorów widokowych i kulturowych, rejestracja zachodzących zmian i ich przyczyn w celu szybkiej reakcji w przypadku pojawienia się zagrożeń. Monitoringiem należało obejmować m.in. przyrodę nieożywioną i glebę, ekosystemy leśne i nieleśne, ekosystem wodny, rośliny, grzyby i zwierzęta oraz obiekty kulturowe i punkty widokowe.

(dowód: akta kontroli str. 227-228)

PPN prowadził monitoring:

- środowiska (co roku m.in. wilgotności i temperatury powietrza, zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki i azotu, jakości wody w Dunajcu),
- wybranych roślin i grzybów (co roku oraz raz na od 2 do 4 lat), monitorowano liczebność i kondycję gatunku na wybranych stanowiskach oraz kontrola znanych stanowisk m.in. w zakresie potwierdzenia obecności gatunku,
- ekosystemów nieleśnych,
- gatunków obcych (barszcz Sosnowskiego, rdestowiec ostrokończysty i sachalińskiego), drogi ich ekspansji oraz wpływ na rodzime gatunki

Wyniki monitoringu publikowane są w rocznych sprawozdaniach z działalności PPN a wybrane z nich, w formie artykułów są publikowane m.in. w wydawanym przez Park czasopiśmie „Pieniny przyroda i człowiek”, w Poradniku metodycznym oraz innych publikatorach.

(dowód: akta kontroli str. 177-178, 197-198, 220-221, 227-287)

Maria Wróbel – zastępca dyrektora w piśmie z 10 kwietnia 2013 r. podała, że monitoring zagrożonych roślin, grzybów i zwierząt jest prowadzony wobec wybranych gatunków szczególnego zainteresowania Parku. W zależności od dynamiki zmian populacji prowadzi się ich obserwacje corocznie lub w odstępach kilkuletnich zgodnie z *Koncepcją monitoringu w Parku*. Stan populacji niektórych gatunków, tzw. parasolowych, odzwierciedla stan populacji gatunków i siedlisk żyjących na danym stanowisku, np. stabilna i żywotna populacja niepyłaka apollo na murawach świadczy o dobrej kondycji innych gatunków kserotermicznych, dlatego nie monitoruje się wszystkich gatunków.

(dowód: akta kontroli str. 177-178)

2.7. Efekty zabiegów ochronnych

Opis stanu
faktycznego

Efekty zabiegów ochronnych na terenie PPN przedstawia zestawienie:

Lp.	Wyszczególnienie	2000 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	Uwagi
1.	Ogólna liczba gatunków roślin i grzybów	2 527	2 848	2 866	2 891	

Lp.	Wyszczególnienie	2000 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	Uwagi
	w tym ginących, zagrożonych i endemitów	432	536	545	552	
	Storczyk samiczny Orchis morio	64 pędy kwiatowe	64 pędy kwiatowe	67 pędów kwiatowych	34 pędy kwiatowe	Zmiany liczby osobników są naturalną cechą storczykowatych. Wg K. Zarzyckiego w niektórych latach są bardzo liczne, a w innych latach kwitą tylko pojedyncze okazy ⁸⁸ .
	Pszonak pieniński	Nie oszacowano	około 2900 kwitnących pędów	około 2300 kwitnących pędów	około 3000 kwitnących pędów	
	Mniszek pieniński – ochrona ścisła	32 kępy	27 kęp	24 kępy	26 kęp	
2.	Ogólna liczba gatunków zwierząt	7 097	7 369	7 379	7 449	
	w tym ginących i zagrożonych	144	145	145	145	
	Ryś Lynx	1 – 3	1 – 3	1 – 3	1 – 3	
	Puchacz Bubo Bubo	4 pary	6 par	5 par	6 par	
	Niepylak Apollo	423 – 1211 osobników	299 – 560 osobników	457 – 817 osobników	316 – 463 osobniki	Zmiana liczebności ma charakter fluktuacji i jest wynikiem zmian pogodowych oraz wynika z naturalnych procesów.
	Gniewosz płamisty	1	10	Nie prowadzono obserwacji	24	
3.	Wskaźniki bioróżnorodności					
3.1.	Liczba gatunków organizmów	9 624	10 217	10 245	10 340	
3.2.	Liczba gatunków organizmów na 1 ha	4,01	4,31	4,32	4,36	
4.	Pokrycie Parku drzewostanem w %	71	72	72	72	
5.	Wielkość populacji gatunków łownych					
	Jeleń	29	25	30	36	Dane uzyskano na drodze corocznej inwentaryzacji
	Sarna	38	26	32	30	

⁸⁸ K. Zarzycki 1981 Rośliny naczyniowe Pienin. Rozmieszczenie i warunki występowania. PAN Instytut Botaniki, PWN Warszawa Kraków, 1981 str. 234.

Lp.	Wyszczególnienie	2000 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	Uwagi
	Dzik	20	30	21	30	w miesiącach zimowych
6.	Wielkość gatunków obcych mogących zagrozić gatunkom rodzimym					
	Jenot	0	Jedna obserwacja w otulinie	Nie potwierdzono obecności na terenie Parku		
	Barszcz Sosnowskiego	113 osobników	7 osobników	11 osobników	10 osobników	
	Rdestowiec ostrokończysty	0	8 kęp	9 kęp	10 kęp	
	Rdestowiec sachaliński	0	1 kępa	1 kępa	1 kępa	

W badanym okresie na terenie PPN nie reintrodukowano żadnych gatunków ani nie tworzono nowych siedlisk.

W ocenie dyrektora istnieją przesłanki do powiększenia obszaru PPN. Obecne granice Parku zostały określone w I połowie lat 50 XX w., w innych warunkach ekonomiczno-społecznych. Park otoczony był terenami intensywnie użytkowanymi rolniczo. Stanowiły one realny bufor pomiędzy terenami Parku a obszarami zurbanizowanymi. Istnieje silny nacisk na wykorzystanie arealów porolniczych na cele inwestycyjne (osadnictwo, wyciągi, handel i usługi). Powiększenie obszaru PPN skutecznie uchroniłoby włączone tereny przed zabudową. Ponadto drapieżniki (np. ryś, wilk, niedźwiedź) oraz ptaki drapieżne (orzeł przedni, orlik krzykliwy) posiadają arealy występowania większe niż aktualny teren Parku.

(dowód: akta kontroli str. 155-158, 279-281)

2.8. Badania naukowe i edukacja

Opis stanu faktycznego

Dyrekcja Parku na podstawie tematów zgłoszonych przez instytuty badawcze, uczelnie wyższe i PAN, opracowywała plany badań naukowych w PPN na dany rok kalendarzowy. Plany uzyskały akceptację Rady Naukowej Parku. Badania ukierunkowane były m.in. na ochronę obszaru oraz ochronę zagrożonych gatunków i siedlisk.

W ramach ww. badań dotyczących ochrony obszaru (realizowano 24 tematy) badano m.in. warunki hydrologiczne, parametry fizyko-chemiczne wód i osadów dennych cieków Parku, zmiany reżimu hydrologicznego Dunajca wywołane funkcjonowaniem zbiornika Czorszyńskiego i Sromowieckiego oraz wpływ koszenia łąk na zbiorowisko roślinne i właściwości fizyczne gleby. W ramach badań ukierunkowanych na ochronę zagrożonych gatunków i siedlisk (realizowano 26 tematów) badano m.in. dynamikę, zasobność i wybrane aspekty biologii storczykowatych w sąsiedztwie drogi Krośnica-Niedzica oraz występowanie gatunków z rodziny Orchidaceae na terenie Parku.

Badania prowadzili pracownicy naukowcy szkół wyższych (m.in. Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie).

PPN nie zatrudnia etatowych pracowników naukowych jak również nie posiada pracowników naukowo-badawczych, a pracownicy Parku w ramach wykonywanych czynności z tytułu umowy o pracę nie realizowali badań naukowych na terenie Parku.

PPN w latach 2010 – 2012 zlecił następujące badania naukowe:

- „Długofalowe badania zmian zachodzących w zbiorowiskach leśnych w oparciu o zdjęcia fitosocjologiczne 2012 – 2013 (zlecenie dla dr hab. J. Bodziarczyka z Katedry Botaniki Leśnej i Ochrony Przyrody Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie),

- „Rola parazytoidów i drapieżców owadów kambio i ksylogaficznych żyjących na jodle pospolitej oraz jej patogenów grzybowych w kształtowaniu się zdrowotności i zagrożenia drzewostanów jodlowych w Pienińskim Parku Narodowym” 2012 – 2014 (zlecenie dla dr hab. W. Grodzkiego z Instytutu Badawczego Leśnictwa w Warszawie).

Ponadto z inspiracji Parku pracownicy naukowcy Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie w latach 2003 – 2012 prowadzili badania w zakresie wpływu koszenia łąk na zbiorowisko roślinne i właściwości fizyczne gleby”.

(akta kontroli str. 164-168, 279, 281-285)

W PPN przyjęto model prowadzenia badań oparty na pracy specjalistów z różnych ośrodków naukowych i uczelnianych, wychodząc z założenia, że prowadzenie badań siłami własnych pracowników byłoby nieuzasadnione ekonomicznie i organizacyjnie. Prowadzenie badań na wysokim poziomie wymaga zatrudnienia wysokiej klasy specjalistów o wąskich specjalizacjach, ponieważ problematyka zagadnień z zakresu ochrony jest bardzo szeroka, Park musiałby zatrudnić wielu takich specjalistów. Stąd, gdy pojawiają się konkretne problemy w zakresie metod, sposobów ochrony przyrody lub skuteczności działań ochronnych, wymagające badań naukowych, Park zleca temat badawczy specjalistom z zewnątrz lub inspirowuje do wykonania badań w ramach środków danej instytucji. Kierownictwo Parku nie prowadzi szeroko zakrojonej akcji oferowania zestawów takich badań, ponieważ ma w tym względzie negatywne doświadczenia. W latach 90 XX w. PPN oferował listy tematów badawczych, które miały wzbogacić wiedzę o różnorodności biologicznej Parku. W zamian za wyniki badań oferował miesięczny darmowy pobyt w pokoju gościnnym oraz darmowy przejazd. Do projektu zgłosiło się tylko kilkoro studentów piszących prace magisterskie.

(dowód: akta kontroli str. 281-282)

W badanym okresie PPN wydał następujące publikacje informujące o walorach przyrodniczych parku; informator „Pieniński Park Narodowy” (w nakładzie 12 000 egz., w tym 3 000 w języku angielskim), Monografie pienińskie t. 2 (nakład 500 egz.), folder „Pieniny-zapora-zmiany (nakład 2 000 egz.), folder oraz plakat „Bądź bezpieczny w górach” (nakład odpowiednio 3 000 egz. i 300 egz.), folder „Lasy Pienin” (nakład 3 000 egz.) oraz folder „Murawy naskalne Pienin (nakład 3 000 egz.).

(dowód: akta kontroli str. 160)

PPN w latach 2010 – 2012 w ramach zajęć edukacyjnych w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej :

- realizował program „Piękny krajobraz – dobra gospodarka, brzydki krajobraz – zła gospodarka” (skierowany do dzieci i młodzieży ze szkół regionu pienińskiego), w ramach którego zrealizowano m.in. następujące tematy; „Mieszkam w Pieninach”, „Mieszkam w otulinie parku narodowego”, „Walory przyrodnicze i krajobrazowe Pienin”. Ogółem w ramach programu zorganizowano 261 zajęć dydaktycznych, w których uczestniczyło 5 172 osoby, z tego w 2010 r. 1 916 osób (100 zajęć), 2011 r. 1 498 osób (73 zajęcia) oraz 1 758 osób w 2012 r. (88 zajęć),
- zorganizował 18 szkoleń dla przewodników górskich (po 9 w 2010 r. i 2012 r. oraz 1 w 2011 r.), 9 szkoleń dla kandydatów na flisaków (po 3 w każdym roku),
- organizował 33 zajęcia i wycieczki terenowe (4 w 2010 r., 16 w 2011 r. i 13 w 2012 r.) oraz 85 odczytów i prelekcji (21 w 2010 r., 41 w 2011 r. i 23 w 2012 r.).

PPN posiada salę konferencyjną i dydaktyczną, sale wystawowe w pawilonach edukacyjnych, sprzęt audiowizualny do prezentacji multimedialnych, prezentacje multimedialne o Pieninach, filmy o Pieninach i innych parkach. Kadre dydaktyczną stanowią 4 osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje.

(dowód: akta kontroli str. 162-163)

PPN nie posiada wyznaczonych i oznakowanych ścieżek dydaktycznych – wg dyrektora Park przyjął inny sposób podejścia do edukacji terenowej i ścieżek edukacyjnych, polegający na odejściu od znakowania ich w terenie i przygotowania opisu w formie przewodnika po ścieżkach. Opracowano i wydano przewodnik „Pieniny – park dwu narodów”, który jest opisem wszystkich ścieżek. Wyznaczenie nowych ścieżek

edukacyjnych w parku o tak małej powierzchni jaką ma Park i tak gęstej sieci szlaków turystycznych jest niemożliwe.

(dowód: akta kontroli str. 283)

Park nie posiada muzeum przyrodniczego, natomiast organizuje wystawy przyrodnicze w budynku dyrekcji Parku, zamku w Czorsztynie oraz pawilonach wystawowych w Szczawnicy, Hałuszowej, Sromowcach Kątach oraz Sromowcach Niżnych. W badanym okresie wystawy odwiedziło 955 600 osób.

(dowód: akta kontroli str. 160-163)

2.9. Sporządzanie sprawozdań z działalności parku

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą PPN na wniosek Ministerstwa Środowiska sporządzał po zakończeniu danego kwartału informacje o powierzchni wykonanych w danym kwartale zabiegów ochronnych oraz przekazywał do publikacji GUS „Ochrona Środowiska” dane dotyczące form własności i kategorii użytkowania gruntów, form własności, stanu liczby głównych gatunków zwierząt łownych i chronionych, wykonanej redukcji wybranych gatunków zwierząt, działalności dydaktycznej, pozyskania drewna. Ponadto PPN na potrzeby własne sporządził sprawozdania z działalności za 2010 r. i 2011 r., które zawierały m.in. informacje o realizacji planów ochronnych, monitoringu, prowadzonych badaniach naukowych.

(dowód: akta kontroli str. 197-198)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dostosowania tablic urzędowych z nazwą PPN oraz tablic informujących o zakazach umieszczone na granicach Parku do wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie wzorów tablic.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działania podejmowanych przez Park w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody, odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów oraz edukacji przyrodniczej

3. Ocena gospodarowania środkami finansowymi

3.1. Roczny plan finansowy

Opis stanu faktycznego

Plany finansowe na poszczególne lata PPN przekazał Ministrowi Środowiska odpowiednio: 24.02.2010 r. na 2010 r. oraz 24.02.2011 r. (na 2012 r. nie było obowiązku przekazania planu). Minister Środowiska upoważnił dyrektora Parku do dokonywania w obrębie jednego rozdziału przeniesień wydatków z zachowaniem ograniczeń wynikających z art. 171 ust. 6 i 7 ustawy o finansach publicznych⁹. Plan finansowy na 2010 r. był zmieniany 11rotnie, na 2011 r. 13rotnie i na 2012 r. 3rotnie. Zmiany były spowodowane m.in. dostosowaniem planów do aktualnych potrzeb, otrzymaniem dodatkowych środków z rezerwy celowej budżetu państwa (m.in. na realizację w 2011 r. zadań przejętych po gospodarstwie pomocniczym oraz ochronę wybranych siedlisk) oraz z budżetu Unii Europejskiej (UE), tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007 – 2013. Środki z UE były przeznaczone na realizację projektu „Ocena zmian w środowisku Pienin spowodowanych budową i eksploatacją Zespołu Zbiorników Wodnych Czorsztyn-Niedzica i Sromowce Wyżne”).

(dowód: akta kontroli, str. 179-190)

⁹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.)

3.2. Realizacja przychodów

Opis stanu
faktycznego

W latach 2010 – 2012 przychody PPN wyniosły ogółem 13 871,5 tys. zł, z tego w; 2010 r. 4 639,5 tys. zł, w 2011 r. 4 168,9 tys. zł i 5 063,1 tys. zł w 2012 r. Głównym źródłem przychodów były dotacje z budżetu państwa, które wyniosły odpowiednio 1 939,0 tys. zł, 1 931,7 tys. zł i 2 021 tys. zł oraz wpływy z opłat za wstęp, które wyniosły odpowiednio 1 311,4 tys. zł, 1 489,0 tys. zł i 1 753,4 tys. zł. Niższe wpływy w 2011 r. w porównaniu do 2010 r. wynikały m.in. z niższych środków otrzymanych z NFOŚiGW (w 2010 r. Park otrzymał 914,4 tys. zł a w 2011 r. 487,8 tys. zł) oraz z działalności rolniczej (w 2010 r. wpłynęło 93,9 tys. zł a w 2011 r. 13,1 tys. zł).

Uzyskane przychody zapewniały realizację zadań ochronnych.

(dowód: akta kontroli str. 191)

Dyrektor Parku zarządzeniem nr 2/2009 z 29 stycznia 2009 r. (obowiązywało do 31 grudnia 2011 r.) oraz nr 6/2011 z 23 grudnia 2011 r. ustalił opłaty w formie jednorazowych biletów oraz kart za wstęp i udostępnianie niektórych obszarów PPN. Wysokość opłat była zgodna z art. 12 ustawy o ochronie przyrody i zostały ustalone w odniesieniu do obszarów określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 18 maja 2005 r. w sprawie parków narodowych¹⁰

(dowód: akta kontroli str. 272-275)

Dyrektor parku w badanym okresie nie występował o kredyt na prowadzenie działalności lub inwestycje.

(dowód: akta kontroli str. 191)

3.3. Realizacja wydatków

Opis stanu
faktycznego

W latach 2010 – 2012 PPN wydatkował ogółem 14 046,7 tys. zł, z tego w 2010 r. 4 899,9 tys. zł, w 2011 r. 4 168,9 tys. zł oraz 4 977,9 tys. zł w 2012 r. Środki budżetowe w 2010 r. zaspokoiły potrzeby Parku w 39,6 %, w 2011 r. w 46,3% oraz w 40,6 % w 2012 r., środki z NFOŚiGW odpowiednio w poszczególnych latach w 18,7%, 11,7%, 12,2%, dochody własne w 40,9%, 42,0%, 43,2% oraz UE w 0,7 % w 2010 r.

Ze środków budżetowych finansowano m.in. wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń (82,5% otrzymanych środków budżetowych w 2010 r., 54,0% w 2011 r. oraz 91,4% w 2012 r.), ochronę przyrodniczych i kulturowych zasobów parku (9,4% otrzymanych środków budżetowych w 2011 r. i 23,6% w 2012 r.), udostępnianie parku w celach turystycznych, rekreacyjnych oraz sportowych (11,2% otrzymanych środków budżetowych w 2011 r. i 15,3% w 2012 r.).

W tym okresie na wynagrodzenia i pochodne wydatkowano ogółem 7 005,4 tys. zł (49,9% wszystkich poniesionych wydatków, z tego w 2010 r. 2 292,4 tys. zł, 2011 r. – 2 249,9 tys. zł oraz 2 463,0 tys. zł w 2012 r. Średnie miesięczne wynagrodzenie wzrosło z 3 515 zł w 2010 r. do 3 545 w 2011 r. i 3 770 zł w 2012 r. (wzrost w porównaniu do grudnia 2010 r. o 7,2%). Średnie miesięczne wynagrodzenie dyrektora wzrosło z 7 681 zł w 2010 r. do 7 976 zł w 2012 r., tj. o 3,8 %.

W latach 2010 – 2012 na zadania inwestycyjne wydatkowano 1 534,6 tys. zł (10,9% poniesionych wydatków), na zadania edukacyjne i promocyjne 1 782,2 tys. zł (12,7% poniesionych wydatków), na zadania ochronne 1 971,9 tys. zł (14,0% poniesionych wydatków) oraz na działalność naukowo-badawczą 351,3 tys. zł (2,5% poniesionych wydatków).

(dowód: akta kontroli str. 192-195)

PPN nie przekazywał 15 % uzyskanych wpływów ze sprzedaży biletów na dofinansowanie działalności Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego działającego na terenie Parku.

Z wyjaśnienia Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Środowiska Głównego Konserwatora Przyrody Janusza Zaleskiego skierowanego do Naczelnika Grupy Podhalańskiej GOPR

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 maja 2005 r. w sprawie parków narodowych lub niektórych ich obszarów, gdzie za wstęp pobiera się opłaty (Dz. U. Nr 91, poz. 765)

oraz wyjaśnienia dyrektora Parku dla TVN 24 wynika, że Park nie miał obowiązku przekazywania 15 % wpływów uzyskanych ze sprzedaży biletów na dofinansowanie GOPR, gdyż nie pobierał opłat za wstęp do parku, lecz tylko za wstęp na niektóre jego obszary – galerię widokową na Trzech Koronach i Sokolicy oraz szlaku wodnym w Przełomie Dunajca.
(dowód: akta kontroli, str. 214-217)

Prowadzona przez PPN ewidencja wydatków umożliwiała odniesienie ich do poszczególnych kategorii przychodów

(dowód: akta kontroli str. 218-219)

Park zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z 3 października 2012 r.¹¹ sporządził sprawozdanie z realizacji planu finansowego za 2012 r. w układzie odpowiadającym planowi finansowemu i w wymaganym terminie (w dniu 4 kwietnia 2013 r.) przekazał Ministrowi Środowiska. Do dnia zakończenia kontroli przedmiotowe sprawozdanie nie zostało zbadane przez wyznaczony przez Ministra Środowiska podmiot.

(dowód: akta kontroli str. 198)

3.4. Wydatki na opracowanie planu ochrony Parku

Opis stanu
faktycznego

PPN na opracowanie planu ochrony Parku oraz planu zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 (opracowane przez tego samego wykonawcę i na podstawie tej samej umowy) wydatkował 680 334 zł (zaplanował 683.800 zł), z tego 12 000 zł w 2008 r., 359 134 zł w 2009 r. oraz 309 200 w 2010 r. Prace sfinansowano ze środków NFOŚ i GW w kwocie 467 534 zł (68,7%) oraz środków własnych (Gospodarstwa Pomocniczego) w kwocie 212 800 zł (31,3%)

W ramach zadania m.in. wykonano aktualizację i uzupełnienie danych zawartych w projekcie ochrony oraz dostosowanie ich do wymagań zawartych w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie sporządzenia projektu planu, zakupiono 5 zestawów komputerowych z oprogramowaniem, notebook, ploter wieloformatowy, zestaw do kontrolowania i aktualizacji danych zawartych w GIS (w tym zestaw GPS wraz z oprogramowaniem) oraz dalmierz laserowy. Wyboru wykonawców dokonano w trybie przetargu nieograniczonego. Zadanie zostało sfinansowane ze środków NFOŚiGW w kwocie 467 534 zł oraz środków własnych (Gospodarstwa Pomocniczego) w kwocie 212 800 zł.

(dowód: akta kontroli str. 199-213)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność PPN w obszarze gospodarowania środkami finansowymi.

4. Inne ustalenia

W kwestionariuszu oceny funkcjonowania PPN w skali punktowej uzyskał 74 punkty, co stanowi 78,7% punktów możliwych do uzyskania.

Park nie realizował projektów LIFE+

(dowód: akta kontroli str. 192,196, 345-347)

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹², wnosi o sukcesywne (w miarę posiadanych środków finansowych) dostosowywanie urzędowych tablic z nazwą PPN ustawianych na jego granicach oraz tablic informacyjnych do wymagań określonych w obowiązujących w tym zakresie przepisach prawa.

¹¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 października 2012 r. w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia gospodarki finansowej parku narodowego (Dz. U. 2012, poz. 1212)

¹² Dz.U. z 2012 r., poz.82

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, dnia czerwca 2013 r.

Kontrolerzy:

Jerzy Baranek
główny specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

.....
Podpis

Krzysztof Kempa
specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis